

דף סט

'תלה ליה רב לרבי ביני חטי... ' — יש מסבירים מה ראו צורך להזכיר פרט זה, שתלה שאלה זו בין השיטין [או בין הדפים, כפירוש ר"ח ור"י מגאש] — לפי שבאותו זמן עדיין לא הותר לכתוב דברים שבעל פה, ולכך שינה בכוונה וכתב כתיבה שלא כסדר השורות. ולכך ציינו זאת בגמרא, ללמדנו הלכה. (עפ"י מהר"ם שיף; עלי תמר — ירושלמי גטין ה, ג.)

'אמר ליה: מוציאין לפרנסה... ורבי יוחנן אמר: אחד זה ואחד זה אין מוציאין. איבעיא להו: לרבי יוחנן, לא שמיע ליה הא דרבי... ' — כתב רב האי גאון, כיון שספק זה לא נפשט, לא נחזיק מחלוקת בין רבי לרבי יוחנן, ונוקטים אנו שלא שמיע ליה, ואי הוה שמיע ליה — מקבל. ולכן יש לפסוק כמו שאמר רבי.

ואף שכלל הוא בידינו 'הלכתא כבתראי', מפני שהאחרונים ידעו את דברי הראשונים ואעפ"כ חלקו. הרי שמניחים אנו שדברי הקדמונים ידועים הם לאחרונים? — לא קשה, כי דברי רבי לא היו במשנה או בברייתא מפורסמת, אלא ששלח דבריו באגרת פרטית. ואמנם, לא אמרו דבר זה שהלכה כבתראי, אלא כאשר דברי הראשונים כתובים בספריהם המפורסמים. אך אם הם באגרת שאינה מפורסמת, יש לתלות שלא ראום, ואם היו רואים, היו מקבלים. (שו"ת מהרי"ק צד.)

ויש להוסיף שלפי מה שכתבו בהפלאה וביד-שאול בבאור 'ביני חטי' — שתלאם שם כדי להסתיר הדברים, שבזמנם עדין לא ניתנה תורה שבעל-פה להיכתב, מובן היטב שעדין הדברים לא התפרסמו אז.

'זויבורית בשבועה' — הקשו אחרונים (ע' בפתחי תשובה אה"ע קיג, ט; אהבת ציון — מובא בהר-צבי; גליונות קה"ס): הלא כלל נקוט הוא בידינו 'חזקה אין אדם פורע תוך זמנו', ואפילו הנפרע מיתומים אין צריך לישבע שלא נפרע בתוך הזמן (כדאיתא בב"ב ה ובפוסקים), והרי קודם שנישאת הוי כ'תוך זמנו'? — יש שכתבו שכיון שדעתו של אב קרובה אצל בתו, פורע לה אף תוך זמנו (בית מאיר, מובא בפתחי תשובה שם). ויש אומרים: חוששים שמא עמדה להנשא בעבר, ונתנו לה כבר פרנסה (ישועות יעקב — מובא בפ"ת שם, ונסתייע מלשון הסוגיא כאן). ויש שכתבו שבאופן שלא יוכל לעולם להפרע בזמנו, כמו כאן, אדם פורע אף קודם הזמן (אהבת ציון והר צבי).

'אזל רב ענן לקמיה דמר עוקבא אמר ליה חזי מר היכי שלח לי רב הונא... ' — אין להקשות כיצד סיפר רב ענן בגנות רב הונא למר עוקבא — כי כוונתו לא היתה לגנותו בזה אלא בדרך עצה שאלו, כאומר מה לעשות במה שיש לרב הונא תרעומת עלי, מכך ששלח לי 'ענן ענן... ' כי לא ידעתי סיבת הדבר. (עפ"י חפץ חיים — הל' לשון הרע י, באר מים חיים אות לא.)

'(ע"ב) 'המשליש מעות לחתנו ליקח מהן שדה לבתו והיא אומרת ינתנו לבעלי — מן הנשואין הרשות בידה, מן האירוסין יעשה השליש מה שהושלש בידו' — טעמו, שהואיל ולא השלישן שתהא אצל השליש לעולם, אומד הדעת הוא שלא השלישן אלא עד שתבגור ותנשא, שאז יוצאת לגמרי מרשותו, לכך מן הנשואין הרשות בידה. (ר"י מגאש.)

לפי טעם זה יש לומר שאם נתן האב מעות 'לבתו' [כלשון מתניתין], יתכן ומקפיד שיהיו שלה ולא יהא בהם חלק לבעל, אף לא אכילת פירות. ואם כן אף לאחר הנישואין אין ליתנם לבעל לדברי רבי מאיר. ורק אם נתן 'לחתנו ליקח בהן שדה' [כלשון

הברייתא] שייך הטעם הנ"ל, שלא היתה דעתו להגביל אותה לאחר הנישואין. בסברא זו יישב בספר 'בית אהרן' את דברי רש"י במשנתנו שמדובר מן הנישואין, שנראה כסותר לגמרא).

פרפראות

(ע"ב) 'שלח ליה רב ענן לרב הונא: הונא חברין... זיל אימא ליה... ומאן יתיב בי מרזיחא ברישא...'

— רב הונא בשאלתו זו, רמז לרב ענן, שאף כי כאן בעולם הזה נראה שהוא מכובד כמותו ושוה לו (ע' בתשובת הריב"ש (שעה) שרב ענן היה ראש מתיבתא ומגדולי הדור). אין הדבר כן בעולם האמת, ששם אין לבושים המסתירים. ו'בי מרזיחא' רומז על עולם הבא. ועוד, בבית האבל האמת ניכרת ביותר, וכדרך שאמרו בני חת לאברהם באותה שעה נשיא אלקים אתה בתוכנו, שאז הכירו באמת. (מי השילוח' לרבי מאיביצא זצ"ל — ליקוטי הש"ס ח"א וח"ב. וכעין זה יש בשטמ"ק כאן בשם ריב"ש).

'אילפא תלא נפשיה באיסקריא דמכותא'... — המעשה כולו מובא במסכת תענית (כא). וראה בזה דברים נחמדים, ראויים למי שאמרם, בהקדמת רבי ראובן מרגליות לספרו 'מרגליות הים'. וציין שם כמה מקורות על כך שאילפא ידע לגלות ולברר ממשנת קדמונים, שאלות וספקות של אחרונים.

ולגוף הענין, מבואר בכמה מקומות (ראה למשל בתוס' נדה סב: ד"ה רבי חייא; שו"ת מהרי"ק קעו) שרבי בקוצר אמריו ורמזיו, כלל במשנתו את דברי שאר התנאים.

דף ע

'הפעוטות מקחן מקח... לא שנו אלא שאין שם אפוטרופוס אבל יש שם אפוטרופוס אין מקחן מקח' — משמע דוקא קטנים, אבל גדולים, אף על פי שיש להם אפוטרופוס מקחם מקח וממכרם מכר, שהרי הנכסים שלהם. ואעפ"י שהאפוטרופוס צריך לקיים דברי המת ואסור ליתנם ליורש עד הזמן שצוה, מכל מקום מקחו של היורש קיים ואם תפסו הלוקח אין מוציאים מידו. (עפ"י ריב"ש, מובא בשיטה מקובצת וברמ"א חו"מ רלה. וע' בבית אהרן שצידד לדעת ר"מ הלוי שאף לכתחילה אין משגיחים כלל בצוואת האב).

פרק שביעי — 'המדיר'

'המדיר את אשתו שלא תטעום... שלא תתקשט...' — פירשו בגמרא כגון שנדרה היא וקיים לה הוא. — שהרי אין אדם יכול למנוע את אשתו שלא תטעום מאחד מכל מיני פירות, ואין בידו להדירה על כך. (עפ"י ר"י מגאש. ולפי הסלקא-דעתין שהוא הדירה, מדובר כשאסר על עצמו הנאת תשמישה אם תטעום מאותו המין. תוס' עא. ד"ה בשלמא).

'וכיון דמשועבד לה, היכי מצי מדיר לה?...' — אף שלדעת כמה תנאים 'קונמות מפקיעין מידי